

יום ירושלים – הרמב"ם – חלק א'

הרב דודי גרינפלד

הקטעים נערכו בסיוע כותבי העלון השבועי של מרכז מורשת הרמב"ם

השבוע אנו חוגגים את יום שחרורה של ירושלים. ביום זה זכינו לשוב ולהתרפק על אבני הכותל. ביום זה חשנו את פעמי המשיח המעוררים אותנו להתדפק על חצרות בית ה' ולהכין עצמנו להשלמת תהליך הגאולה. במאמר זה ננסה לעמוד על ייחודה של ירושלים ועל היחס שבינה למלכות בית דוד מתוך עיון בכתבי הרמב"ם והעוסקים במשנתו.

ירושלים מאגדת בתוכה שני עניינים שלכאורה אינם קשורים זה לזה באופן ישיר: מחד היא עיר **הקודש והמקדש**, ומאידך היא עיר **המלכות**. ואולם הרב אברהם שפירא זצ"ל למד מדברי הרמב"ם שיש קשר אדוק והכרחי בין שני ההיבטים:

"ירושלים השלימה והבנויה היא הגמר של מלכות בית דוד. בנין המקדש הינו חלק ממלכות ישראל, שכן הרמב"ם מונה את מצוות בנין בית הבחירה בשני אופנים, וכל אחד מפסוק אחר. בהלכות בית הבחירה כותב הרמב"ם: 'מצות עשה לעשות בית לה' שנאמר: ועשו לי מקדש', ובהלכות מלכים (כתב שיש מצוות עשה) 'לבנות בית הבחירה, שנאמר: לשכנו תדרשו ובאתה שמה', והיינו כי חלק ממלכות ישראל היא בהקמת בית המקדש. כמו כן, מן העבר השני, חלק מבניין המקדש מושלם דווקא על ידי מלכות ישראל"

(חוברת "שאלו שלום ירושלים", ישיבת מרכז הרב, תשס"ט, עמ' ט)

הרב שפירא למד מדברי הרמב"ם שישנם שני היבטים לבנין בית הבחירה: האחד נוגע לעצם קדושתו של הבית – בית לה', כפי שביאר הרמב"ם בהלכות בית הבחירה. השני מצד עם ישראל – מלכות ישראל מושלמת באמצעות בית המקדש, כפי שביאר הרמב"ם בהלכות מלכים.

נראה לבאר את ההשלמה שבית המקדש נותן למלכות לפי דברי הרמב"ם בענין **מלך המשיח**: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד לישנה הממשלה הראשונה ובונה מקדש ומקבץ נדחי ישראל. וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם. מקריבין קורבנות ועושין שמטין ויובלות, ככל מצותן האמורה בתורה".

(הלכות מלכים יא, א)

האומה בתחייתה שבה לבית חייה זוכה לחדש את ימיה כקדם בקיום כל המצוות כולן. בנין בית המקדש הוא החותם וההשלמה לתהליך המהותי והיסודי של תחיית הקודש של האומה. משום כך מתפקידיו של המלך האידיאלי מבית דוד, הוא המלך המשיח, לבנות את בית המקדש.

היבט נוסף עולה מהגמרא במסכת ברכות:

"תניא, רבי אליעזר אומר: כל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה, בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים – לא יצא ידי חובתו".

(ברכות מה, ב)

והסביר זאת הרמב"ם בהלכות ברכות:

"ברכה שלישיית פותח בה: רחם ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלם עירך, או: נחמינו ה' אלהינו בירושלם עירך וחותרם בה בונה ירושלם, או מנחם עמו בבניין ירושלם, ולפיכך נקראת ברכה זו נחמה. וכל מי שלא אמר מלכות בית דוד בברכה זו לא יצא ידי חובתו, מפני שהיא עניין הברכה שאין נחמה גמורה אלא בחזרת מלכות בית דוד"

(הלכות ברכות ב, ד)

כתב על כך הרב יצחק זאב סולובייצ'יק, הרב מבריסק:

"הרי דחזרת מלכות בית דוד הוא מעניין בניין ירושלים, ואין ירושלים גמורה אלא בחזרת מלכות בית דוד"

(חידושי מרן ר"ז הלוי על התורה, תהלים ל, א)

בדברי הרמב"ם האלו מתבאר שמלכות בית דוד היא השלמה לבנינה של ירושלים. בנינה של ירושלים, והנחמה שיש בכך לעם ישראל אינה מושלמת אלא על ידי כוננות מלכות בית דוד. אם כן למדנו שישנה זיקה הדדית בין מלכות בית דוד לירושלים, שאף אחת מהן אינה מושלמת אלא בהשלמתה של האחרת.